

FORDÍTSUNK ÉS NYERJÜK MEG A 2020-AS ÉVTIZEDET (IS)!

MATOLCSY GYÖRGY

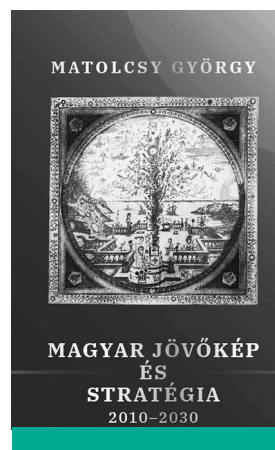
VÁLSÁGOKBA ÜTKÖZŐ FELZÁRKÓZÁSI PÁLYA

Az elmúlt 100 év legsikeresebb évtizede

A Trianont követő 100 év gazdaságilag legsikeresebb évtizede volt a 2010 és 2019 közötti tíz év. A 2010-ben hivatalba lépő polgári kormány egy romokban lévő, eladósodott, tartós gyengeségektől szenvedő gazdaságot vett át, amelyet bátor és innovatív reformokkal a régió egyik éllovasává, az Európai Unió egyik növekedési motorjává tett.¹ Az eredményeket jól tükrözi, hogy az EU-átlagot tartósan meghaladó gazdasági növekedésünk révén a gazdasági fejlettségünk az EU 66 százalékáról közel 75 százalékra emelkedett az évtized során. A sikeres évtized mögött az húzódtott meg, hogy sikerült úgy összehangolni a politikát és gazdaságpolitikát, hogy azok középpontjában a munka és munkahelyteremtés, erre épülve pedig a növekedés és egyensúly együttes elérése állt.²

A sikerek alapja az évtized elején végrehajtott teljes gazdaságpolitikai fordulat volt. A fordulat első hullámában a költségvetést, majd 2013-tól a monetáris politikát tettük rendbe. A válság éveiben 2010-től kezdődően a költségvetési egyensúlyt egy hatékony és gyors adóreformmal a bevételi oldalon állítottuk be az elavult megszorítások helyett, amivel megőriztük a politikai stabilitást. Ezzel az államadósság-ráta csökkenő pályára került, hazánk pedig kikerült az egyre súlyosabb szankciókkal fenyegető európai uniós túlzottdeficit-eljárásból. Az adóreform során az adórendszer súlypontját áthelyeztük a munkát terhelő adókról a fogyasztási és forgalmi adókra, így újra megérte vállalkozni és dolgozni. Ez a motivációs fordulat döntő szerepet játszott abban, hogy sikerült orvosolni a magyar gazdaság egyik legnagyobb kiinduló strukturális gyengeségét, az alacsony aktivitási rátát. Az évtized során közel egymillió fővel nőtt a foglalkoztatottak száma, amellyel sikerült közel újraterveneni a rendszerváltás során elveszített munkahelyeket.

A stabilitást és növekedést egyaránt eredményező fordulat a monetáris politikában is bekövetkezett. A 2008-tól induló, Európában 2012-ben szuverén válsággá mélyülő pénzügyi válság Magyarországon a hitelpiacok lefagyását,

Matolcsy György:
*Magyar jövőkép és stratégia
2010–2030 (2023)*

1 *Trianon 100. Tízszor tíz év számokban. Magyarország elmúlt 100 évének gazdaságtörténete.* szerk. VIRÁG Barnabás, Magyar Nemzeti Bank, Bp. 2020.

2 MATOLCSY György: *Egyensúly és növekedés 2010–2019.* Magyar Nemzeti Bank, Bp. 2020.

Kanyarban előzni –
Autóverseny az 1928-as
svábhegyi edzésen
(Fortepan / Szávost-Vass Dániel)

kiszáradását okozta. A Magyar Nemzeti Bank a 2012-től induló kamatcsökkenési ciklusával és a 2013-ban bevezetett Növekedési Hitelprogrammal elérte a hitelezési fordulatot, azaz ismét elérhetővé váltak a banki források a magyar vállalatok, elsősorban a kis- és közepes vállalatok számára, ami pedig a gazdasági növekedés alapvetően szükséges feltétele volt. Emellett a kormány, az MNB és a Bankszövetség hatékonyan kezelte az előző évtizedből örökölt legsúlyosabb pénzügyi problémát a családok devizahiteleinek forintra váltásával. A monetáris politika az árstabilitás megteremtésében is eredményes volt. 2017 és 2020 között lényegében végig az MNB 3 százalékos inflációs célja körül mozgott az áremelkedések üteme, aminek köszönhetően az átlagos infláció éppen 3 százalék volt ebben az időszakban.

Sikeres válságkezelés, felboruló egyensúlyok

Az egyensúly és növekedési képlet sikerének köszönhetően Magyarországot erős immunrendszer mellett érte a Covid-járvány. A koronavírus hármas válságot okozott: gazdaságit, egészségügyit és a legveszélyesebbet, a félelem okozta lelki kétségbeesést. Magyarország és a magyar gazdaság azonban jól vizsgázott. A stabil fundamentumok, a célzott jegybanki programok, a kormányzat proaktív és preventív gazdaságpolitikai lépései, valamint a magyar vállalatok, munkavállalók és családok közös erőfeszítéseinek köszönhetően az utóbbi 100 év leghatékonyabb válságkezelése ment végbe. A helyreállítás a vírus megjelenéséhez hasonlóan gyors volt, a magyar gazdaság mindössze hat negyedév alatt elérte a válság előtti szintjét, amivel az EU tíz legjobban teljesítő gazdasága közé került hazánk. A helyreállítás motorjai az egészséges szerkezetű, gazdaságtámogató

hitelezés, valamint az erős munkaerőpiac voltak. A koronavírus-járvány megjelenése óta a Magyar Nemzeti Bank 11 ezer milliárd forintot, GDP-arányosan nemzetközi összehasonításban is az egyik legtöbb forrást biztosította a gazdaság szereplői számára a járvány okozta gazdasági nehézségek leküzdéséhez.³

A magyar gazdaságot legérzékenyebb pontjain találta el az energiaválság és az inflációs hullám. A magyar gazdaságot érő egymást követő krízisek közül a Covid-járványt jól kezelte hazánk, azonban ezt követően nem kezdődött meg elég gyorsan a gazdaságpolitikai fordulat, így az energiaválság során felborultak a Covid során még csak megingó egyensúlyi mutatóink. Szembe kell néznünk azzal, hogy Magyarországon alakult ki az Európai Unió legmagasabb inflációja a 2022–23-as inflációs hullám során. Miért történt ez így? Az okokat a gazdaság szerkezeti, versenyképességi hiányosságai között kell keresni, a következők szerint. 1) Először is, a magyar gazdaság a 6. legenergiaintenzívebb az EU-ban és a 3. legnagyobb arányban importál energiát Oroszországból. Földrajzi adottságaink egyértelművé teszik, hogy miért vagyunk nagy arányban ráutalva az orosz energiára, de érdemes önmagunkba néznünk, hogy miért csak hazánkban emelkedik (Bulgária és Spanyolország mellett) trendszerűen a feldolgozóipar energiaintenzitása, és miért mindössze 14 százalék a megújuló energia aránya a hazai energiamixben, miközben az EU átlaga 22 százalék. A magas energiaimport értelemszerűen a folyó fizetési mérleg megugró hiányához vezetett, ami egy ponton már a pénzügyi piacokat is olyannyira veszélyeztette, hogy a Magyar Nemzeti Banknak határozottan fel kellett lépnie (2022. október 14-én), amit eredményesen meg is tett. 2) A második ok a hazai gazdaság alacsony termelékenységünk az EU 24. helyén áll. Különösen erős ez a probléma az élelmiszeriparban, ahol a termelékenység hiányában a költségek emelkedése nagyobb arányban csapódik le az árak emelkedésében, amint arra az elmúlt időszakban sajnos példát is láttunk. 3) A harmadik tényező a verseny elégtelensége. Az egész világon megfigyelhető jelenség volt, hogy az vállalatok az árak általános emelkedésében lehetőséget láttak saját profitjaik jelentős növelésében is, de Magyarországon ez különösen nagymértékben öltött testet. 2022 végén és 2023 elején a hazai infláció ötöde származott a profitok emelkedéséből. Az OECD számításai szerint a hazai vállalati eredmények több mint 60 százalékkal nőttek 2019 végéhez képest, ami majdnem háromszorosa az OECD-országok átlagának.⁴

Az infláció felemésztette a gazdasági növekedést, majd a költségvetési bevételeket. Az elmúlt két év nehéz leckét adott az egész világnak abból, hogy miért kell az inflációt alacsonyan tartani, és miért ez az elsődleges mandátuma a modern jegybankok túlnyomó többségének. A folyamat világos volt: a magas infláció csökkentette a családok jövedelmének vásárlóértékét, ami a fogyasztás visszaeséséhez vezetett, fogyasztás hiányában pedig visszafogták az ipari termelést, ami a beruházásokat is mérsékelte. Mindez a GDP három negyedéven át tartó csökkenéséhez vezetett 2022 közepétől kezdődően. A fogyasztás visszaesése azonban nemcsak a gazdasági növekedést, hanem a költségvetést is aláásta. A hazai adórendszer a 2010-es évek elején végrehajtott sikeres reform óta alapvetően a fogyasztási, forgalmi adókra támaszkodik – ez azonban a fogyasztás visszaesése esetén az adóbevételek hiányához vezet. A magas infláció és lelassuló gazdaság mintegy 1800 milliárd forinttal csökkentette a 2023. évi adóbevételeket az előirányzatokhoz képest.

2023 végén az akut válságon túl vagyunk, de az egyensúlyok teljes helyreállítására van szükség. A magyar gazdaság 2023 második felére kikerült a közel egy évig tartó recesszióból, az infláció bőven 10 százalék alá csökkent, a folyó fizetési mérleg éves egyenlege pedig pozitív is lehet. Nincs azonban okunk hátradőlni. Fel kell ismernünk, hogy az egyensúlyok helyreállításában még csak

Magyarországot erős immunrendszer mellett érte a Covid-járvány

3 Lásd bővebben: *Világjárványtól az újraindításig – Az MNB válságkezelő lépései*. mnb.hu, 2021. <<https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozolemenyek/2021-evi-sajtokozolemenyek/vilagjarvanytol-az-ujrainditasig-az-mnb-valsagkezelolepesei>>.

4 OECD-jelentés: *Employment Outlook 2023*.

félúton vagyunk: az inflációnak 3 százalékgig kell mérséklődnie, a költségvetési hiányt pedig az eddiginél gyorsabb ütemben kell a GDP 3 százaléka alá mérsékelni. Továbbá az egyensúlyok helyreállítása mellett meg kell újítani a magyar növekedési modellt, hogy megfeleljen az új évtized elvárásainak

NAGY ÁTMENETEK IDŐSZAKÁBAN TISZTA ALAPELVEK KELLENEK

Tekintsük át először az új évtized karakterét, amelyhez az új gazdaságpolitikát igazítani kell, azt követően pedig az alapelveket, amelyre egy új, sikeres reformpolitika felépülhet!

A 2020-as évtized karaktere: nagy átmenetek kora, új geopolitikai egyensúlyokkal

A 2010-es évtized hirtelen ért véget, a „Nagy mérséklődést” (*Great Moderation*) felváltotta az instabilitás kora (*Great Tension*).⁵ A 2010-es években még nem mindenki érezte, de ma már tudjuk, hogy a bőség esztendeit élte a világ jelentős része, amelyet követően a 2020-as években a szűkösség és a nagy átmenetek kora következett be.

A 2020-as évtized az 1940-es és 1970-es évek karakterjegyeit hordozza. A jelen és a jövő megértését segíti, ha megtaláljuk a kulcsot a történelem ismétlődő ciklusainak felismeréséhez. A 2020-as évek az 50 éves ciklusok alapján az 1970-es évekkel, míg a 80 éves szakaszok szerint az 1940-es évekkel mutat rokonságot.⁶ A 2020-as évtized első éveinek válságai, kínálati sokkjai, megugró inflációja több ponton is hasonlóságot mutatnak a nyersanyagpiaci események által uralt 1970-es évekkel, a geopolitikai konfliktusok elmélyülése és háborúvá eszkalálódása még súlyosabb párhuzamra utal az 1940-es évekkel, amelynek ára még kedvező esetben is a globalizáció eddigi modelljének széttoresése.⁷

Számolnunk kell a megatrendekkel! Felerősödik a geopolitika szerepe: a konfrontációk élesednek, az Amerikai Egyesült Államok és Kína közötti G2 együttműködést felválthatja egy versengő G-2 jellegű világ. Még hangsúlyosabbá vált a „négy D”, vagyis a demográfiai trendek romlása (*depopulation*), a termelékenység mérséklődése (*declining productivity*), a magas adósságok problémája (*debt*) és a deglobalizáció (*deglobalisation*).⁸ A legnagyobb fenyegetést azonban a globális felmelegedés és a környezeti erőforrásaink kimerítése jelenti. A klímaváltozás és a kapcsolódó ökológiai problémák az egyik legfontosabb külső kockázati tényezők a társadalmak és gazdaságok működésére nézve, illetve ezen keresztül a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása szempontjából is. Ugyanakkor a megatrendek magukban hordozzák a lehetőségeket is, mindenekelőtt a digitalizáció és a zöld átállás által létrehozott új igények révén.

A siker alapelvei

A sikerhez jövőképre, egy világos, motiváló, ambiciózus, de elérhető célra van szükség. A világ mintegy 120 közepesen fejlett országa közül a 20. században csak tucatnyi volt képes sikeresen felzárkózni a legfejlettebbek közé. Közös volt bennük, hogy mindegyiküket saját vízió elérésének a vágya hajtotta. Ausztria és Csehország jövőképe az volt, hogy olyan fejletté váljon, mint Németország; Lengyelország célkitűzése, hogy atlanti segítséggel erős középhatalom legyen; Finnország és Észtország a leggazdagabb skandináv országok eredményeit akarta megismételni elsősorban a digitalizáció adta lehetőségekre alapozva; Dél-Korea egyes iparágakat kiválasztva a japán fejlődési utat kívánta követni;

5 MATOLCSY György: Az új évtized mintázatai. *Polgári Szemle*, 2022/4–6.

6 Lásd bővebben: MATOLCSY György: *Az idő mintázatai*. Pallas Athéné, Bp. 2022.

7 MATOLCSY György: *Visszatérnek-e az 1970-es évek?* mnb.hu, 2022. január 12. <<https://www.mnb.hu/sajtoszoba/elnoki-publikaciok/2022-evi-publikaciok/matolcsy-gyorgy-visszaternek-e-az-1970-es-elvek>>

8 Ruchir SHARMA: *Slower Growth and Higher Inflation are the Hallmarks of a Post-Covid World*. ft.com, 2022. február 14.

Nemzeti tömb –
A felújított egykori Postapalota,
ma Pénzmúzeum épülete
a nemzeti lobogóval
(Magyar Nemzeti Bank)

Szingapúr előbb infrastrukturális, majd pénzügyi központ akart lenni, és lehetne folytatni a sort más országokkal és régiókkal.⁹

Egy olyan korszak áll előttünk, amelyben az új jövőképek által irányított felzárkózást már csak a fenntarthatósági gondolat köré lehet szervezni.¹⁰ A 2010-es évtizedben már bevált egyensúly és növekedés képletét a 2020-as évtizedben a fenntartható egyensúly és fenntartható felzárkózás hosszú távú stratégiájává kell továbbfejleszteni. A világ sorsfordító ponthoz érkezett. Világos, elsősorban a környezeti folyamatok, de részben a pénzügyi és társadalmi adatok alapján is, hogy a 20. század növekedési modelljei a 21. században nem folytathatók, sőt összeomláshoz vezetnek. Valamennyi állami, üzleti és családi döntés előtt bele kell pillantani a fenntarthatóság tükrébe. El kell engedni a régit, és meg kell ragadni az újat.

Fel kell ismernünk, hogy gazdasági fejlődésünk középpontjában minden más tényező előtt ma a 4T, vagyis a tudás, a tehetség, a tőke és a technológia áll.¹¹ Ezek az új évszázadban fontosabbá válnak a természeti erőforrásoknál, a földrajzi fekvésnél, a területi kiterjedésnél és még a népesség számánál is. Széchenyi igazsága ma különösen érvényes: „egy nemzet ereje a kiművelt emberfők sokaságában rejlik”. Ráadásul e tényezők nem összehengerűen, hanem szorzatszerűen működnek, azaz bármelyik bővítése sokszorosára növeli az eredményt, de még gyorsabb a növekedés a tényezők egyidejű emelkedése esetén. Magyarország szerencséje, hogy a múltban jelentős erőforrásokkal szemben, az újakból nem szenved hiányt, hanem a világ más

a 2020-as évek a
nagy átmenet kora

⁹ Lásd bővebben: MATOLCSY György: *Magyar jövőkép és stratégia 2010–2030*. Pallas Athéné, Bp. 2023.

¹⁰ MATOLCSY György: *Új fenntartható közgazdaság (tézisek) = Új fenntartható közgazdaságtan*. szerk. BAKSAY Gergely – MATOLCSY György – VIRÁG Barnabás, Magyar Nemzeti Bank, Bp. 2022. 10–18.

¹¹ Lásd bővebben: MATOLCSY: *Magyar jövőkép... I.m.*

a világgazdaság jövője Euráziában van

részeivel arányosan, sőt talán nagyobb mértékben is rendelkezik. Individuális az értékrendünk, a verseny és a siker motiválja a magyarokat, mindezt kiegyensúlyozza a családi közösség fontossága. Nobel-díjasaink, olimpiai aranyérmeseink, művészeink, nyelvünk, zenénk arról árulkodik, hogy tehetséggel és tudással meg vagyunk áldva. Fordítsuk ezt tőkévé és technológiává, hogy megnyerjük a 21. századot!

A fenntarthatósági fordulat új mérőszámokat is igényel. A mérés feltétlenül szükséges a jövőkép eléréséhez, máskülönben nem tudjuk még azt sem megállapítani, hogy jó úton haladunk-e. Azonban az új típusú célok nem lehet a régi eszközökkel visszamérni. Meg kell reformálni mérőszámainkat, amelyek a 20. századi növekedési modell termékei. Meg kell alkotnunk a fenntarthatóság új mérőszámait. Ehhez az új technológiák is rendelkezésünkre állnak. Minden adattá változik, és így minden mérhető. Ujjunkat gyakorlatilag folyamatosan a gazdaság ütőerén tudjuk tartani, és a *Big Data* mind szélesebb kihasználásával nemcsak gyorsabban, hanem sokkal szélesebb körben lesznek majd elérhetőek a döntéshozók számára a gazdasági és társadalmi folyamatok mérőszámai.¹²

A világgazdaság jövője Euráziában van. Eurázsia a legnagyobb, legnépesebb, erőforrásokban leggazdagabb, a legjelentősebb gazdasági erőt képviselő és a világ gazdasági növekedésének legnagyobb részét adó szuperkontinens. Ha ez nem lenne elég, akkor ott van az írott és íratlan történetébe tartozó több ezer éves elválaszthatatlan etnikai, nyelvi és kulturális kapcsolat. Ázsia előbb a kisebb tigrisek, majd a kínai sárkány, a jövőben Inda felemelkedése során ismét elfoglalja sok évszázados, megérdemelt helyét a világgazdaságban. A világgazdaság súlypontja az Atlanti-óceánról Euráziába, azon belül pedig mindinkább Ázsiába toódik. Aki ezt felismerte, az nyert az elmúlt évtizedekben, és aki elzárkózik ettől, az nem lehet a jövő nyertese.¹³

Szűkös erőforrások mellett kulcsfontosságú a Pareto-elv megismerése és alkalmazása. A Robert Koch nyomán általánosított formula alapján 100 egysegnyi erőforrás 20 százaléka váltja ki az eredmények 80 százalékát, ezt tovább vezetve pedig megállapítható, hogy az erőforrások 4 százaléka állhat az eredmények 64 százaléka és 1 százalék az 50 százalék mögött. Bőség esetén esetleg figyelmen kívül lehet ezt hagyni, de a szűkös években, amikor minden erőforrás felértékelődik, akkor a Pareto-elv a legfontosabb iránytűvé válik. Meg kell találni azokat az 1 százalékokat a kormányban, a városban, az üzletben, a családban, amelyek fogaskerekeken és emelőkön át az eredmények 50 százalékáért felelnek.

Az évtized megnyeréséhez mindenkinek és így Magyarországnak is az erősegeire kell építeni. Minden sikeres felzárkózó országot a saját hagyományaira, kultúrájára, gyökereire építés emelt a legfejlettebbek közé. Ezek az erősségek megvannak Magyarországon is, ilyen a már említett különleges tehetségeink mellett többek között az egészségipar, az oktatás, az élelmiszeripar, valamint a kreatív gondolkodás. Az MNB 2023-as *Növekedési jelentése* 1100 olyan vállalatot azonosított, amely saját innovációira alapozva volt képes gyors és stabil növekedésre az elmúlt években. Ezek az összes magyarországi vállalat mindössze 0,3 százalékát képviselik, de ők adják az export 13 százalékát és a GDP növekedés több mint 22 százalékát. Van mire építenünk.

A JÖVŐ ZÖLD, DIGITÁLIS ÉS FENNTARTHATÓ GAZDASÁGI STRUKTÚRÁT KÖVETEL

Át kell állnunk a korábbi mennyiségi típusú növekedésről minőségi jellegű növekedésre. A korlátos erőforrások és a kedvezőtlen külső környezet felnagyítják a versenyképességi különbségeket. Az új kihívásokhoz nem alkalmazkodó országok könnyebben kihullanak a rostán, mint egy békés évtized során.

¹² A jövő fenntartható közgazdaságtana. szerk. VIRÁG Barnabás, Magyar Nemzeti Bank, Bp. 2019.

¹³ Lásd bővebben: CSIZMADIA Norbert: *Geofúzió: miért fontos a földrajz a 21. század gazdasági és geopolitikai világában?* Pallas Athéné, Bp. 2020.

Magyarországnak az évtized győztesei közé kell tartozni, de ehhez a magyar gazdaság növekedési modelljét az új adottságokhoz kell igazítani. Ilyen környezetben a növekedés nem a mennyiségi, hanem a minőségi tényezőkből származhat.¹⁴

A 2010-es évtized végén már jelentkeztek a növekedés korlátai, amelyek új reformokat tettek volna szükségessé. A magyar gazdaság növekedési üteme 2013 és 2019 között átlagosan több mint 2 százalékkal haladta meg az Európai Unió átlagát, ami lényegében folyamatos felzárkózást tett lehetővé. A gazdaság növekedése azonban jelentős mértékben a mennyiségi tényezőkön alapult, amelyek elérhetősége az évtized végére, illetve főként a 2020-as években korlátokba ütközött. A növekedés két alapja ugyanis a foglalkoztatottak számának növekedése, illetve a beruházási ráta emelkedése volt. Mindkettő alapvetően kedvező jelenség, amíg van tér a növekedésre, de korlátlan emelkedésre egy korlátos környezetben nem számíthatunk.

A foglalkoztatás bővítésének gátat szab a teljes foglalkoztatás elérése a demográfiai folyamatok következtében. A teljes foglalkoztatást megközelítve nagymértékben lecsökkent a munkaerő-tartalék az országban. Kétségtelenül vannak még bevonható tartalékok az ország egyes régióiban, és különösen a fiatalok és az aktív pályájuk vége felé járók között, de még nem születtek meg azok az intézkedések, amelyek őket is megszólítanák. Még súlyosabb, nemcsak gazdasági, hanem társadalompolitikai probléma, hogy a népesség száma a több évtizedes kedvezőtlen demográfiai folyamatok következtében folyamatosan csökken. A polgári kormány helyesen ismerte fel 2010 után, hogy önmagában ez a legfontosabb, leginkább életbevágó kérdés Magyarország számára. A nagyvonalú családbarát intézkedések számottevő javulást értek el, azonban mégsem voltak képesek megállítani a népesség számának csökkenését (és ha a munkaképes korú népességet nézzük, akkor a születések számának kívánt – de egyelőre el nem ért – növekedése is csak mintegy két évtizedes távlatban képes kifejteni pozitív hatását).

A beruházási korlát kevésbé szembeötlő, de szintén erőteljes. A hazai beruházási ráta úgy emelkedett az EU élmezőnyébe (2022-ben például 28,2 százalékos GDP-arányos szinttel), hogy ezen belül kimagaslóak voltak az építési jellegű beruházások. Míg az EU-ban átlagosan ezek a GDP 11,5 százalékát tették ki, addig hazánkban 15,4 százalékot. Az építési jellegű beruházásokra való támaszkodás két kedvezőtlen következménnyel járt. Egyrészt a ráfordítások növelése már nem az építési volumen bővülésével, hanem egyre inkább az árak emelkedésével járt. 2015 óta, a beruházási és lakáspiaci *boom* kezdetével a lakásárak közel háromszorosára, mintegy 194 százalékkal emelkedtek 2022 közepéig. Ugyanakkor a modern, innovatív gazdasági növekedéshez szükséges „okosberuházások” (IT-eszközök, szoftverek, licenszek, szellemi tulajdonjogok) az általánosan magas beruházási összeg mellett mégis alacsonyak maradtak. Az EU-ban átlagosan a GDP-jük 5,1 százalékát fordították erre a tagországok 2022-ben, míg Magyarország mindössze 3,3 százalékot.

A fenntartható gazdasági növekedésnek a termelékenység növelésén kell alapulnia. A munkaerő és a tőke elérhetősége korlátos, de ezek termelékenysége korlátlanul növelhető. Fenntartható gazdasági növekedéshez tehát a mennyiségi növekedési modell helyett csak egy minőségi, a termelékenység növelésén alapuló modell vezethet el. A 2010-es évtized növekedési modelljének a mennyiségi jellegzetességek mellett megvoltak a minőségi jellemzői. Egyrészt jelentkezett ez a kkv-k termelékenységének 2016-tól kezdődő javulásában. Másrészt a monetáris politika mindvégig törekedett rá, hogy fenntartsa ezeket a minőségi, célzáson és hatékonyságon alapuló jegyeket. A 2020-as évtizedben azonban a gazdaság minden területére ki kell terjeszteni az évtized megatrendjeivel összhangban álló, a minőségen és termelékenységen alapuló növekedést.

**a demográfia a
legéletbevágóbb kérdés
Magyarország számára**

14 Vö. Versenyképességi jelentés 2022. Magyar Nemzeti Bank, Bp. 2022.

Nagy ugrás –

Szöke Miklós Gábor
Csodaszarvas-szobra
a Pénzmúzeum (egykori
Postapalota) előtt Budán
(*Wikimedia Commons*)

A jövő növekedési mintázatai átalakulnak, ahol zöld, digitális és fenntarthatósági fordulatra van szükség. Ennek követelményei a következők:

1. A fenntartható felzárkózás első pillére az infláció letörése. Az infláció fel-emésztja a jövedelmeket és a megtakarításokat, így visszaveti a fogyasztást, a termelést és a beruházásokat is. Jelentős eredményt érünk el, ha az infláció 2023 végére a régiós átlag szintjére csökken hazánkban, de a dezinflációt folytatni kell az árstabilitás eléréséig. Megtapasztaltuk, hogy árstabilitás nélkül nincsen fenntartható növekedés.
2. Helyre kell állítani a költségvetési egyensúlyt. Látszólag kedvező, hogy a Covid-válság idején megugrott államadósság-ráta már csökkenő pályán van, de a költségvetési hiány magas szinten ragadt. Az infláció csökkenése segíteni fog a költségvetés bevételi és kiadási oldalán is az egyensúly javításában, de ez nem elegendő. A növekedést támogató tartós egyensúlyhoz olyan költségvetési reformokra, mindenekelőtt egy olyan új típusú, forgalmi fókuszú adórendszerre van szükség, ami figyelembe veszi a zöld és a digitális gazdasági modellre építő szempontokat.
3. Digitális átállást és adatreformot kell végrehajtani. Az adat az első nyersanyag, amely globálisan lényegében egyenlően áll rendelkezésre, és szemben más nyersanyagokkal, felhasználásával nem fogy el, hanem egyre termelődik. Be kell fektetnünk az adatbányászatba és adatfeldolgozásba. A digitális és technológiavezérelt átállás egyik alapvető tényezője az immateriális, okos-

beruházások arányának növelése, melyek terén hazánk jelenleg az uniós rangsor utolsó harmadában helyezkedik el. Ma az adatok leghatékonyabb felhasználója a mesterséges intelligencia. Éljük a képességeivel!

4. Energiaszuverenitásra, a belső megújuló energiaforrásokra épülő, versenyképes energiamix kialakítására kell törekednünk. A magas energiaszükséglet és energiainport nem fenntartható, drága és sérülékenységet okoz. Ezek kiküszöbölése érdekében fokozni kell a gazdaság energiahatékonyságát, másrészt az energiamixen belül a belföldi környezetbarát energiaforrások felé kell elmozdulni.
5. Magas hozzáadott értékű tevékenységekre kell építeni. A felhasználható munkaerő még enyhén növelhető, de alapvetően korlátozott. A gazdasági fejlődés érdekében ezért az egy főre jutó termelékenységet kell minél inkább növelni, ami csak a magasabb hozzáadott értékű tevékenységekkel érhető el. Ezt kell figyelembe venni az FDI-stratégia kialakításánál és a magyar gazdaságszerkezet fejlesztése során is.
6. A 2020-as évtized megnyeréséhez szükség van egy kiszámítható és hatékony lakáspolitikai reformra. Nélkülözhetetlen az építőipar hatékonyságának emelése és a lakásfelújítások ösztönzése, ami a lakásállomány mennyiségét és minőségét is tartósan emelné.
7. Végig kell vinni a demográfiai fordulatot. A népesebb Magyarország gazdagabb Magyarországot jelent. Lassan fordulnak a demográfiai tendenciák, de nem szabad feladnunk a célt, hogy ismét 110 ezer gyermek szülessen hazánkban, amellyel elérhető a népesség számának fenntartása a következő generációban.
8. Kövessük a sikeresen felzárkózó országok példáját, fektessünk az oktatásba. A legjobb PISA-tesztet elérő országok éppen azok, amelyek sikeres gazdasági felzárkózást hajtottak végre az elmúlt 50–70 évben. Ázsiából ilyen Szingapúr, Tajvan, Japán és Dél-Korea, Európából pedig Észtország, Írország és Lengyelország. Az eredményes közoktatásra alapozva pedig juttassunk magyar egyetem(ek)et a világ legjobbjai közé.
9. Fejlesszük az innovációs ökoszisztémát. Az innováció egyre kevésbé lehetséges pusztán egyéni erőfeszítésre alapozva, hanem valamennyi érdekelt fél (kormányzat, vállalatok, egyetemek, kockázati tőke és vállalkozók) együttműködése szükséges hozzá. Feladatunk, hogy olyan platformokat alakítsunk ki, amelyek a közöttük fennálló kapcsolatokat ápolják és erősítik.
10. Figyelemmel kell követni a digitális jegybankpénz projekteket. A digitalizáció terjedésével életünk egyre nagyobb része terelődik a digitális térbe, amivel párhuzamosan a kriptoeszközök is megjelentek a pénzügyi világtérképen. Ezek veszélyt jelenthetnek a monetáris szuverenitásra a digitális dollarizáción keresztül. A védekezés egyik eszköze egy felhasználóbarát digitális jegybankpénz lehet, amelyre vonatkozóan több jegybank folytat kutatásokat és fejlesztéseket.

ÖSSZEGZÉS

A 2020-as évtized megnyeréséhez a magyar gazdaságot mielőbb át kell állítani extenzívről intenzív növekedési modellre, ami teljes versenyképességi fordulatot igényel. A 2010-es évtized a bizonyíték, hogy a megfelelően időzített és összehangolt reformok hatására megvalósulhat az egyensúlyi felzárkózás. A 2010-es években elért eredmények bár kedvező alapot biztosítanak, ugyanakkor már nem elegendőek. Az elmúlt évtizedben elsősorban a mennyiségi tényezők terén következett be javulás hazánkban, miközben a minőségi tényezőkben, a termelékenység, a digitalizáció és innováció, valamint a zöld átállás területein továbbra is jelentős növekedési tartalékok rejlenek. Ezek hatékony kiaknázásával állhatunk ismét fenntartható felzárkózási pályára, ami a szükséges versenyképességi reformok teljes végrehajtását igényli. ■

**zöld, digitális és
fenntarthatósági
fordulatra van szükség**